

Krupová Z., Michaličková M., Krupa E., Huba J.: Ekonomika chovu dojných oviec v roku 2011. In: Agromagazín, roč. 15, č. 1 (2013), s. 12-13.

Ekonomika chovu dojných oviec v roku 2011

Náklady na chov dojných oviec v sledovanom súbore chovateľov v roku 2011 medziročne poklesli. Dôvodom sú nižšie náklady novoprijatých - extenzívnych stád. Ich extenzita sa prejavila aj v nižšej mliekovej úžitkovosti bahníc.

Väčší súbor chovateľov a vyššia variabilita

Teší nás, že počet dojných stád oviec sledovaných CVŽV Nitra medziročne stúpa. V poslednom roku dosiahol číslo 13, čo malo za následok aj zvýšenie variability v produkčných a ekonomických ukazovateľoch súboru. Pribudli stáda s plodnosťou nad 130%, to znamená chovy blížiac sa oplodnenosťou bahníc k optimálnym 95%-ám. Aj napriek nižším nákladom bola u niektorých z nich dosiahnutá realizácia 85 až 95 l mlieka za dojnú periódu, čo je viac ako pri doteraz sledovaných „extenzívnych“ stádach. Táto skutočnosť naznačuje, že aj pri nižších nákladoch sa dá dosiahnuť produkčný potenciál 130 l mlieka pri našich dojných plemenách oviec. Vyšší počet „extenzívnych“ stád v analyzovanom súbore chovateľov však stlačil priemernú mliekovú úžitkovosť mierne dole na 89,06 l na bahnicu a rok.

Pokles väčšiny nákladov ale aj rast réžii

Pod vplyvom uvedených skutočností klesli priemerné ročné náklady na chov bahnice základného stáda (vrátane nákladov na odchov jahniat do odstavu a plemenných baranov) z 272 na 198 Eur. Pokles bol zaznamenaný vo väčšine nákladových položiek, dokonca aj pri krmivách (až o 30%). Naproti tomu krmivové náklady na chov mladých oviec zostali takmer bez zmeny. Nezmenili sa ani mzdové náklady pri oboch uvedených kategóriách. Naopak, rástli nepriame náklady, t.j. réžie, a to o 20% pri bahniciach a o 70% pri mladých chovných ovciach. Tieto náklady však nie sú priamo viazané na výrobný proces a ich podiel na celkových nákladoch by preto nemal byť väčší ako 10%. Čo sa v nami sledovaných stádach aj potvrdilo. Výnimkou boli len mladé chovné ovce, kde ich podiel tvoril až 16%. Ako sme už viackrát naznačili v tejto nákladovej položke sú v chovoch najväčšie rezervy a miesta, kde sa dá šetriť. Dôvodom ich rastu nemusí byť len vyššia hodnota celopodnikových réžii, ale aj objektívnosť ich prerozdelenia medzi jednotlivými výkonmi rastlinnej a živočíšnej výroby, resp. hodnoty rozpočítavacích koeficientov použité pri ich rozvrhovaní.

Efektívnosť výroby ovčieho mlieka takmer bez zmeny

Nižšia hodnota priemerných nákladov na chov bahníc spolu s ich nižšou úžitkovosťou, nemali výraznejší vplyv na zlepšenie výsledku hospodárenia vo výrobe mlieka. Jednotkové náklady síce mierne klesli o 7% (z 1,75 na 1,63 €), ale klesla aj priemerná realizačná cena mlieka o 6% (z 0,91 na 0,86 €). Výsledkom bola strata 0,78 € (pokles o 7%) na liter realizovaného mlieka. Pokles priemernej ceny mlieka je pravdepodobne výsledkom vyššieho počtu „extenzívnych“ stád, pri ktorých už dlhodobo zaznamenávame nižšie ceny mlieka. Dôvodom je najmä horšia vyjednávacía pozícia týchto chovov pri jednaní s odberateľom, podmienená nižším objemom dodávaného mlieka. Ich pozíciu by mohli zlepšiť odbytové združenia, ktoré by podobne ako je tomu pri dojnóm dobytku, mali pozitívny vplyv na cenu suroviny. Navyše, výhodou chovateľov dojných oviec, oproti „dobytkárom“ je rastúci dopyt po výrobkoch z ovčieho mlieka. Aj keď spracovanie a predaj mlieka v podobe mliečnych produktov znamená dodatočné náklady, tieto sú plne pokryté vyššou realizačnou cenou, čo v konečnom dôsledku priaznivo ovplyvňuje celkovú efektívnosť produkcie.

Jahňatá dlhodobo nerentabilné

Jednotkové náklady na produkciu mliečnych Veľkonočných jahniat mierne vzrástli, na 47,81 €. Zvýšila sa však aj ich priemerná cena (najmä vplyvom nižšieho podielu chovov s veľmi skorým predajom jahniat vo veku 5 dní) na 27,14 €. Strata v produkcii jahniat sa tak prehĺbila na 20,67 €. Tu môžeme len konštatovať dlhodobý jav, keď cena neplní svoju uhradzovaciu funkciu a aj napriek stabilnému finálnemu dopytu sa mení len minimálne. Dôvodom je neochota odberateľov zlepšiť cenové podmienky pre prvovýrobcov. Na pokrytie hodnoty odstaveného jahňaťa by mala byť jeho realizačná cena na úrovni 3,00 až 3,50 € na kg živej hmotnosti.

Baránky po druhýkrát v pluse

V odchove mladých oviec vzrástli jednotkové náklady len minimálne (o 4-6%), na hodnotu 207 € na predaného baránka a 137 € na jahničku realizovanú pri priemernej živej hmotnosti 33 kg. Už druhý rok tak realizačná cena baránka plne pokryla náklady na jeho odchov a pri predaji bol dosiahnutý zisk v priemere 30 €. Naopak, stratová zostala realizácia jahničiek, kde aj napriek vyššej živej hmotnosti, cena jahničiek pri predaji poklesla o 33%. Dôsledkom bol negatívny výsledok hospodárenia vo výške 74 € na realizovanú jahničku.

Realita produkčných a ekonomických ukazovateľov

Pri hodnotení výsledku hospodárenia už štandardne nezohľadňujeme dotácie poskytované na pôdu a veľké dobytkie jednotky. Naším cieľom nie je „demotivácia“ k chovu oviec ako takému ale zobrazenie reálneho vplyvu produkčných a ekonomických ukazovateľov na ekonomický výsledok. Niektoré z nich dokáže chovateľ zmeniť, a niektorým je potrebné sa prispôbiť. Jednoznačne je však potrebné pripomenúť, že základom zlepšenia ekonomiky chovu je plné využitie produkčného potenciálu našich plemien dojných oviec, ktoré priniesie efektívnejšie využitie všetkých investícií. Súčasne by však malo dôjsť k posilneniu realizačných cien produktov, a to rozšírením ich sortimentu o finálne produkty zo surového ovčieho mlieka, ako aj jednotným prístupom chovateľov voči odberateľom. Poskytnuté dotácie budú potom slúžiť na pokrytie nevýrobných funkcií chovu oviec a suplovať občasné výkyvy na trhu ovčích komodít.

Tento článok je venovaný pamiatke Ing. Jozefa Daňa, CSc., ako prejav uznania, úcty a vďaky za jeho celoživotnú prácu. Ekonomický tím CVŽV Nitra vyslovuje veľké poďakovanie všetkým podnikom za prejavenú dôveru, ochotu a trpezlivosť pri poskytovaní produkčných a ekonomických ukazovateľov chovu oviec.

Tento článok bol realizovaný v rámci Rezortného projektu výskumu a vývoja č. 3, v rámci projektu CEGEZ č. 26220120042 a MLIKO No. 26220220098, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a na základe podpory projektu MZE 0002701404.

Vlastné náklady a ekonomika chovu dojných oviec v sledovanom súbore chovateľov

Ukazovateľ	Vlastné náklady (€) v roku 2011		Podiel (%)
	na krmný deň	na rok	
Pracovné náklady	0,1184	43,23	22
Krmivá vlastné	0,1089	39,75	20
Krmivá nakúpené	0,0220	8,05	4
Krmivá spolu	0,1310	47,80	24
Ostatné materiálové náklady	0,0192	7,01	4

Opravy a údržba	0,0131	4,78	2
Odpisy dlhodobého majetku	0,0343	12,51	6
Odpisy zvierat	0,0343	12,52	6
Plemenárske a veterinárne výkony, poistné, elektrická energia, sociálne náklady a odvody	0,0871	31,80	16
Vlastná autodoprava, práce traktorov a iné služby	0,0514	18,76	9
Réžia výrobná	0,0280	10,21	5
Réžia správna	0,0262	9,57	5
Náklady na 1 kŕmny deň	0,5430	198,19	100
Náklady po odpočítaní hodnoty vedľajšieho produktu (živonarodené jahňa, vlna, hnoj)	0,4824	175,93	-
Ekonomika chovu	rok 2010 (n=9)	rok 2011 (n=13)*	Medziročná zmena (%)
Náklady na 1 bahnicu vrátane ostatných kategórií (€ za rok)	249,37	175,93	-29
Tržby z predaja na 1 bahnicu (€)	174,60	104,84	-40
Priemerná podpora VDJ na 1 bahnicu (€)	21,00	16,00	-76
Strata bez / so započítaním podpôr na VDJ (€)	-74,77 / -53,77	-71,09 / -55,09	-5 / +2

* Po zaradení nových podnikov s extenzívnym chovom dojných oviec

Zuzana Krupová¹, Monika Michaličková¹, Emil Krupa², Ján Huba¹
¹CVŽV Nitra, ²VÚŽV Praha